

תוכנית תואר שני במדיניות ותיאוריה של האמנויות M.A*

ראש התוכנית: ד"ר ליאת פרידמן

מרכז מגמת אוצרות: מר יגאל צלמונה

יועץ אקדמי: ד"ר דרור פימנטל

רכזת אדמיניסטרטיבית: גב' קרן כהן

טלפון: 02-5632505 , 02-5893315/6

דוא"ל: m.a.prg@bezalel.ac.il

*הענקת התואר מותנית באישור המועצה להשכלה גבוהה

בשנים האחרונות הולך ומתהווה, בארץ ובעולם, שיח תרבותי חדש שבמוקדו גישה רב-תחומית לתרבות על מרכיביה השונים: האמנות, העיצוב והארכיטקטורה נבחנים לאורן של גישות מחקריות שמוקדן במדעי הרוח והחברה. במסגרת זו מתחזק הצורך בדיון תיאורטי ובהכשרה מקצועית בתחומים הנלווים לעולם האמנות והעיצוב: ניהול מוסדות אמנות ותרבות, אוצרות, מוזיאולוגיה, ביקורת האמנות, ההיסטוריה של העיצוב ומדיניות התרבות. תחומים אלו, שמקצתם מסייעים בתיווך בין היוצר לבין הקהל, הם בעלי חשיבות מכרעת בהתגבשותה של התרבות הישראלית בכלל והמדיניות בנושאי האמנויות בפרט.

העדר מסלולי הכשרה בארץ לאנשי מקצוע בתחומים אלו הביא ליצירת מחסור משמעותי בכותבים, מבקרים, אוצרים ומנהלי מוסדות תרבות המוכשרים לתרום לעולם התרבות והיצירה בחברה הישראלית.

אל מול תכניות מ.א. מחקריות העוסקות בהיסטוריה של האמנות והפועלות באוניברסיטאות השונות בארץ, ניכר חסרונה של תכנית מ.א. בעלת אופי מחקרי, הצומחת דווקא בתוך סביבה יוצרת ואשר בוגריה יוכלו לתרום הן להיבטים התיאורטיים והן להיבטים המעשיים של התרבות בישראל.

מרכיבי התכנית

התכנית חותרת לשלב בין חקירה תיאורטית של שדה האמנות, העיצוב והתרבות בישראל והבנה מעמיקה במהות האמנות ותולדותיה לבין התמצאות במתרחש בשדה האמנות והתרבות בישראל כיום, מעורבות בו ופעולה בתוכו.

התכנית מיועדת לבוגרי תואר ראשון שהשלימו את התמחותם בעולמות היצירה השונים הנלמדים בבצלאל, במוסדות אחרים לאמנות ולעיצוב או במדעי הרוח והחברה, המחפשים לעצמם מסגרת ייחודית, באמצעותה יוכלו להמשיך את לימודיהם, או לרכוש את הרקע האינטלקטואלי הנדרש להתמחותם המקצועית.

התכנית, על שתי מגמות ההתמחות שבה: מגמת האוצרות ומגמת הכתיבה (ביקורת), תעניק לסטודנטים בסיס תיאורטי נרחב בתחום התיאוריות הביקורתיות והמחקר העכשווי בשדה האמנות והתרבות העולמי והישראלי.

מגמת האוצרות - מיועדת להכשרת דור חדש של אוצרים מקצועיים בעלי רקע היסטורי ותיאורטי נרחב. מתוך הכרה בחשיבות תהליך ההכשרה של אוצרים, כוללת תכנית הלימודים במגמה מכלול של קורסים המשלבים בין התיאוריה לבין הפרקטיקה של משרת האוצר למרכיביה אשר תכליתם להעמיק ולהעשיר את יכולותיו של האוצר כמי שמופקד על תפקיד תיווך מרכזי בין היוצרים לבין הקהל.

מגמת הכתיבה (ביקורת) – מיועדת להכשרת דור חדש של מבקרי אמנות מקצועיים בעלי רקע היסטורי ותיאורטי נרחב, כותבי קטלוגים וכיוצא בזה. תכנית הלימודים במגמה כוללת קורסים המשלבים בין התיאוריה של היצירה לבין הפרקטיקה של הכתיבה תוך שכלול יכולות הכתיבה, הניסוח והביקורת של הסטודנטים.

מגוון הקורסים המוצע בשתי מגמות ההתמחות של התכנית יאפשר לסטודנט לגבש כיוון התמחות מעמיק הן במסלול המחקרי והן במסלול הלא מחקרי. קבוצות הלימוד הקטנות וההנחיה האישית יבטיחו יחס אישי וקרבה בין הסטודנטים לבין המרצים. וסביבת היצירה הייחודית של בצלאל תאפשר לסטודנטים מגע ישיר עם פרקטיקת האמנות והעיצוב כיום.

סגל המרצים

פרופ' אווה אילוז
ד"ר איסמעיל נאשף
ד"ר אליעזר מלכיאל
ד"ר אריק גלסנר
ארנה קזין
ד"ר אשר סלה
ד"ר דליה מרקוביץ
ד"ר דרור פימנטל
ד"ר טל בן צבי
יגאל צלמונה
יובל סער
ד"ר יעל כדורי
ד"ר יצחק בנימיני
ד"ר ליאת פרידמן
פרופ' מנחם ברינקר
נרית נלסון
נועם סגל
ד"ר רועי ברנד
ד"ר שמוליק מאירי

תקופת הלימודים

הלימודים יתקיימו בימי רביעי וחמישי. בימי רביעי בהר הצופים ובימי חמישי בבניין הנסן ירושלים.

היקף הלימודים

הדרישות הלימודיות כוללות 48 נ"ז מתוכן 6 נ"ז לפרויקט גמר ותזה במסלול המחקרי. ו-52 נ"ז מתוכן 6 לפרויקט גמר במסלול הלא מחקרי.

דרישות התוכנית למעבר משנה לשנה וקבלת תואר מוסמך
מעבר משנה א' לשנה ב' מותנה בנוכחות הסטודנט בכל הקורסים אשר הוגדרו במערכת לימודיו, בעמידה בכל חובותיהם, ובקבלת ציון ממוצע של 75 לפחות בכל קורסי החובה (עבור המשך לימודים במסלול הלא מחקרי) או 85 לפחות בכל קורסי החובה (עבור המשך לימודים במסלול המחקרי).

- לצורך קבלת תואר M.A, יהא על הסטודנט:
- לצבור 48 נ"ז במסלול המחקרי ו-52 נ"ז במסלול הלא מחקרי.
 - להגיש פרויקט גמר, כמפורט בהמשך.
 - להגיש 2 עבודות בהיקף סמינריון ל-2 מתוך 4 הסמינרים הנלמדים בתכנית.
 - נדרשת נוכחות במפגשי קולוקוויום
 - לעמוד בכל הדרישות המנהליות הנדרשות מסטודנט בבצלאל.

פרויקט גמר

פרויקט הגמר מתייחס להיבט מעשי של הלימודים. הפרויקט מורכב מהתמחות מעשית ומטלת כתיבה שהיא טקסט פרשני-ביקורתי ברמה אקדמית אשר יכול להוות פרק ראשון לכותבי תזה, אך ללא הכרח. הפרויקט מקנה 6 נ"ז והוא חלק בלתי נפרד מחובות התכנית.

על כלל הסטודנטים להתמחות במגמתם, השילוב יעשה בדרכים שונות במסלול האוצרות ובמסלול הביקורת:

פרויקט גמר במגמת אוצרות:

התמחות במוסד אמנות- כחלק מפרויקט הגמר מחויב כל סטודנט במגמת האוצרות בהתמחות מעשית. ההתמחות יכולה להיעשות במוסד מוזיאוני/גלריה גדולה בארץ או בחו"ל או באצירת תערוכה בגלריה בצלאל או בחלל גלרי אחר. משך ההתמחות 50 שעות מינימום (תלוי במקום ההתמחות) כשבסופה יתבקש הסטודנט להציג אישור והערכה ממוסד בו התמחה על איכות עבודתו. לרשות הסטודנטים עומדת רשימת הצעות למקומות התמחות בארץ ובחו"ל כאשר במקביל ביכולתם להציע מקומות נוספים בהתאם להעדפותיו. העברת בקשות מתקיימת בתיווך מר יגאל צלמונה, מרכז מגמת האוצרות ובאמצעות המחלקה לקשרי חוץ של "בצלאל".

מטלת הכתיבה- טרם ההתמחות הסטודנט מתבקש לעלות שאלה מחקרית אותה ירצה לבדוק במהלך התמחותו. עם סיומה, יתאר את פעולו ומסקנותיו כטקסט פרשני-ביקורתי ברמה אקדמית עד 20 ע"מ (היקף מדויק יקבע בהתאם להתמחות). על מטלת הכתיבה להיות קשר ישיר להתמחות המעשית.

פרויקט הגמר במגמת הכתיבה (ביקורת):

התמחות בפרויקט הגמר תהיה בהדרכת מורי הכתיבה של התכנית. המתמחה יכתוב טיוטות למאמר נרחב מינימום 20 עמודים והיא יכולה להתקיים (ללא הכרח) במסגרת חוץ כגון הוצאות ספרים, מדורי אמנות בענף העיתונאות וכתבי עת, ארכיון בצלאל, פרוטוקולאז' של המחלקה להיסטוריה ותיאוריה ועוד.

מטלת הכתיבה: הנוסח הסופי של המאמר כפי שאושר ע"י המנחים.

הנחיית פרויקט גמר

לכל סטודנט מתמחה יותאם מנחה ע"י וועדת פרויקט הגמר אשר ילווה אותו בתהליך הפרויקט, במסגרת ההנחיה ייפגש המנחה עם הסטודנט במסגרת זו יידרש להגיש מטלות שיקדמו את פרויקט הגמר.

התזה במסלול המחקרי

סטודנט שהשלים את לימודיו בשנה א' בציון ממוצע של 85 לפחות רשאי להגיש עבודת תזה במסלול המחקרי. סטודנטים המעוניינים להגיש עבודת תזה במסלול המחקרי יגישו הצעת מחקר ראשונית למזכירות התוכנית. ועדת ההוראה של התוכנית תתכנס לדון בהצעה ויועץ ה-M.A של התוכנית יסייע לסטודנט במציאת מנחה לעבודת התזה. לעבודות התזה שיוגשו במסגרת התוכנית יהיה אף היבט מעשי, אשר יתבטא בפרויקט הגמר של הסטודנט. עבודת התזה תיבחן על ידי לא פחות משלושה בוחנים, כולם בעלי תואר שלישי בדרגת מרצה בכיר ומעלה. לפחות שניים מהם יהיו חברי סגל במוסדות אחרים להשכלה גבוהה הפעילים במחקר, ולפחות אחד מהם חבר סגל באוניברסיטה (כל זאת, בהתאם לנדרש בהחלטת המועצה בדבר לימודים לתואר שני עם תזה במכללות). היקף עבודת התזה יהיה עד 80 עמודים (22,000 סימני דפוס). תלמיד שנבחר למסלול המחקרי ולא הגיש עבודת תזה יוכל להשלים את הקורסים החסרים לצורך קבלת M.A לא מחקרי עד שנתיים מיום סיום לימודיו בתוכנית.

מבנה התוכנית

מבנה תכנית הלימודים במסלול המחקרי

<u>שנה א'</u>		
6 קורסי חובה מבואיים	= 6 ש"ש	12 נ"ז
4 קורסי בחירה מבואיים	= 4 ש"ש	8 נ"ז
2 סמינרים	= 4 ש"ש	8 נ"ז
סה"כ	14 ש"ש	28 נ"ז

* תכנית הלימודים בשנה א' הנה זהה עבור כלל הסטודנטים בתכנית.

שנה ב'

2 קורסים מתקדמים	= 2 ש"ש	4 נ"ז
1 קורס בחירה	= 1 ש"ש	2 נ"ז
2 סמינרים	= 4 ש"ש	8 נ"ז
פרויקט גמר	= 1 ש"ש	6 נ"ז
סה"כ	8 ש"ש	20 נ"ז

סה"כ לימודי התכנית במסלול המחקרי: 22 ש"ש = 48 נ"ז.
עמידה בדרישות פרויקט גמר והתזה מהווה תנאי להשלמת החובות האקדמיים.

מבנה תכנית הלימודים במסלול הלא מחקרי

שנה א'

6 קורסי חובה מבואיים	6 ש"ש =	12 נ"ז
4 קורסי בחירה מבואיים	4 ש"ש =	8 נ"ז
2 סמינרים	4 ש"ש =	8 נ"ז

סה"כ 14 ש"ש = 28 נ"ז

* תכנית הלימודים בשנה א' הנה זהה עבור כלל הסטודנטים בתכנית

שנה ב'

2 קורסים מתקדמים	2 ש"ש =	4 נ"ז
3 קורסי בחירה	3 ש"ש =	6 נ"ז
2 סמינרים	4 ש"ש =	8 נ"ז
1 פרויקט גמר	1 ש"ש =	6 נ"ז

סה"כ 10 ש"ש = 24 נ"ז

סה"כ לימודי התכנית במסלול הלא מחקרי: 24 ש"ש = 52 נ"ז.
עמידה בדרישות פרויקט הגמר מהווה תנאי להשלמת החובות האקדמיים.

פירוט הקורסים

שנה א'

לימודי חובה

סמסטר א'

2 נ"ז	פרופ' מנחם ברינקר, ד"ר פימנטל	מילון מונחי הביקורת א'
2 נ"ז	ד"ר אריק גלסנר	סדנה בכתיבה ביקורתית
2 נ"ז	ד"ר ליאת פרידמן	המעשה הביקורתי
2 נ"ז	מר יגאל צלמונה	אמנות ישראלית בראי ההיסטוריה
4 נ"ז	ד"ר דליה מרקוביץ	סמינר: אמנות וזהות

כמו כן, נוכחות נדרשת במפגשי קולוקוויום- אמנות ומחאה חברתית א+ב
בהנחייתן של פרופ' אווה אילוז, ד"ר ליאת פרידמן

סמסטר ב'

2 נ"ז	פרופ' מנחם ברינקר	מילון מונחי הביקורת ב'
2 נ"ז	ד"ר שמוליק מאירי	סוגיות במוזיאולוגיה
4 נ"ז	ד"ר רועי ברנד	סמינר: שדה האמנות

כמו כן, נוכחות נדרשת במפגשי קולוקוויום- אמנות ומחאה חברתית א+ב
בהנחייתן של פרופ' אווה אילוז, ד"ר ליאת פרידמן

לימודי בחירה

על כל סטודנט לבחור 2 קורסי בחירה מתוך 3 קורסים בכל סמסטר

סמסטר א'

2 נ"ז	ד"ר יעל כדורי	כתיבה על אמנות חזותית בת חלוף
2 נ"ז	ד"ר דרור פימנטל	אמנות וזיכרון
2 נ"ז	נירית נלסון, נועם סגל	פרקטיקות אוצרותיות
2 נ"ז	ד"ר יצחק בנימיני	המסך מביט בי- מחשבות בעקבות
2 נ"ז	ד"ר אשר סלה	לאקאן, בודריאר ואחרים
		תרבות וזהות בעידן הגלובלי

סמסטר ב'

2 נ"ז	מר יגאל צלמונה	אוצרות בין תיאוריה לפרקטיקה
2 נ"ז	ד"ר אשר סלה	הקולנוע בין האומנויות
28 נ"ז	סה"כ	

**שנה ב'
מגמת הכתיבה (ביקורת)**

לימודי חובה

2 נ"ז	גב' ארנה קזין	כתיבת ביקורת
2 נ"ז	ד"ר אליעזר מלכיאל	הפילוסופיה של התפיסה
4 נ"ז	ד"ר איסמאעיל נאשף	סמינר: סוציולוגיה של האמנות
4 נ"ז	ד"ר ליאת פרידמן	סמינר: האם האמנות היא שפה?

כמו כן, נוכחות נדרשת במפגשי קולוקוויום- אמנות ומחאה חברתית א+ב
בהנחייתן של פרופ' אווה אילוז, ד"ר ליאת פרידמן

**שנה ב'
מגמת אוצרות**

לימודי חובה

2 נ"ז	יגאל צלמונה	אוצרות במבט ביקורתי
2 נ"ז	ד"ר אליעזר מלכיאל	הפילוסופיה של התפיסה
4 נ"ז	ד"ר איסמאעיל נאשף	סמינר: סוציולוגיה של האמנות
4 נ"ז	ד"ר טל בן צבי	סמינר: המוזיאון בין היסטוריה והתיאוריה

כמו כן, נוכחות נדרשת במפגשי קולוקוויום- אמנות ומחאה חברתית א+ב
בהנחייתן של פרופ' אווה אילוז, ד"ר ליאת פרידמן

לימודי בחירה - פתוחים לשתי המגמות

**על סטודנט במסלול מחקרי לבחור קורס בחירה 1
על סטודנט במסלול שאינו מחקרי לבחור 3 קורסי בחירה**

2 נ"ז	ד"ר אשר סלה	תרבות וזהות בעידן בגלובלי
2 נ"ז	ד"ר דרור פימנטל	אמנות וזיכרון
2 נ"ז	ד"ר יצחק בנימיני	המסך מביט בי- מחשבות בעקבות לאקאן, בודריאר ואחרים
2 נ"ז	ד"ר שמוליק מאירי	מוזיאונים, לאומיות, זהות
2 נ"ז	נועם נסגל, נירית נלסון	פרקטיקות אוצרותיות
2 נ"ז	יובל סער	קטלוגים
2 נ"ז	ד"ר רועי ברנד	אמנות וארכיטקטורה

6 נ"ז פרויקט גמר: הנחייה אישית

24 נ"ז
20 נ"ז

סה"כ למסלול בלי תזה
סה"כ למסלול עם תזה

שינויים בידיעון בצלאל

רשויות המחלקה והאקדמיה רשאיות לערוך שינויים ותיקונים בתכנים המופיעים בידיעון זה, להוסיף עליהם, לגרוע מהם או לבטלם בכל עת במהלך שנת הלימודים. הודעה על כל שינוי כאמור, תפורסם במודעות בלוחות המחלקה ו/או בדרך ראויה אחרת. השינויים מחייבים את כלל הסטודנטים, גם אם נקבעו או נכנסו לתוקף לאחר שהחלו את לימודיהם.

רשימת הקורסים

שנה א' לימודי חובה

מילון מונחי הביקורת: תיאורטי והיסטורי א' + ב' פרופ' מנחם ברניקר, ד"ר דרור פימנטל 2 ש"ס, 4 נ"ז

הקורס יעקוב אחרי התהליך ההיסטורי של התהוות המונחים העיקריים שבהם אנו משתמשים להערכת יצירות אמנות. ההתחלה היא במונחים שנוצרו בפואטיקה של אריסטו - אחדות, אחדות אורגנית, הסתברות, עקיבות, הכרחיות. ההמשך במושגי הז'אנר והמימזיס כפי שהובנו בימי הביניים וברנסאנס, המושגים שהוסיפו האסתטיקה וביקורת האמנות של המאה הי"ח: מושגי הגאון, ה'טעם', ה'כללים' הניאו-קלאסיים והחל מן הפרה-רומנטיקה התפיסה של ה'מקוריות' כערך עליון. לבסוף יהיה דיון בכמה הרהורים ספקניים וביקורתיים לגבי בסיס ההערכה האסתטית השייכים למאה העשרים.

סדנה בכתיבת ביקורתית ד"ר אריק גלסנר קורס חובה 2 ש"ס, 2 נ"ז

מטרת הסדנה הנה לחשוף בפני הסטודנטים את מוסד ביקורת הספרות, האמנות והתרבות על מרכביותיו ואילוץיו ולסייע בהכשרתם לכתיבה ביקורתית מגובת-ידע, מעוררת עניין, אחראית ומנומקת. הרציונל העומד מאחורי הסדנה הנו שביקורת הספרות, האמנות והתרבות היא ז'אנר שמצריך היכרות עם הגיונו הפנימי ועם נסיבות כתיבתו, וכן עם העבר וההווה שלו.

המעשה הביקורתי ד"ר ליאת פרידמן קורס חובה 2 ש"ס, 2 נ"ז

השאלה מהי ביקורת (criticism) ומהו מעשה הביקורת (critique) – כלומר, מהי ההבחנה בין ביקורת ומעשה הביקורת – היא שאלה חשובה, ללא ספק. בקורס זה נתמקד לא רק בהבחנה שביניהם אלא גם בפעולה שכל אחד מהם עושה. נבחן את האופן שבו ביקורת ומעשה הביקורת פועלים במישור התיאורטי, ברובד החברתי ובשדה האמנות. נדון באפקט של שתי הפעולות וננתח את האמצעים שמאפשרים את פעולתם. לצורך כך, נתמקד במספר ביקורות ומעשי ביקורת ונשווה ביניהם. ההשוואה תאפשר לשאול: מהי מטרת הביקורת? ותחת אלו תנאים הביקורת ומעשה הביקורת מצליחים להשיג את מטרתם?

ההשוואה תתמקד בכמה מקרים. באמצעותם נדון במשמעות הביקורת ובהשפעתה על מעשה הביקורת שבא בעקבותיה. כך נבחן מעשי ביקורת פמיניסטית – כתבים ביקורתיים ומעשי מחאה שנועדו לשנות מבנים חברתיים; ננתח פעולות ביקורת פוסט-קולוניאליסטים – לא רק ביקורות על מדיניות קולוניאליסטית אלא גם על מעשי גזענות והגזעה; ונחקר כתבי ביקורת של הקהילה הלהט"בית והקווירית; באמצעות דוגמאות אלו נבחן אם פעולת הביקורת ומעשה הביקורת מייצרים תנאים המאפשרים לנו לראות, לזהות או לחוות משהו

שונה, דבר מה שלא זוהה עד כה ככזה. כלומר, נחקר את יכולתו של מעשה הביקורת לחשוף את מה שעד לחשיפתו נותר בלתי ניתן לחשיבה.

אמנות ישראלית במבט היסטורי

יגאל צלמונה

2 ש"ס, 2 נ"ז

השיעור יציג את תולדות האמנות הישראלית בהקשר היסטורי, סוציולוגי ופוליטי. בכל שיעור נדון בתקופה היסטורית מסוימת ונקרא טקסטים מכוננים שהתייחסו אליה ולתופעות המאפיינות אותה. ננסה לבדוק אם ניתן להגדיר תאימות מכל סוג שהוא בין אירועים והתרחשויות היסטוריות לבין אפיוני האמנות שנוצרה במקביל להם. הסוגיות העיקריות שנדון בהם במסגרת השיעור קשורות למאבקים על הבניית זהות קולקטיבית באמצעות האמנות, המאבקים במסגרת גיבוש קנון אמנותי ושאלת הזיקה בין האמנות למקום ולמזרח. הקורס יחל בבחינת האמנות כשיווק הרעיון הצינוי הכללי בשלהי המאה ה-19 ובתחילת המאה ה-20 ויסתיים בניסיון להבין את ההקשר הפוליטי-חברתי שבתוכו מתקיימת האמנות בימינו אלה.

סמינר: אמנות וזהות

ד"ר דליה מרקוביץ

סמינר חובה

4 ש"ס, 4 נ"ז

סמינר זה מוקדש לבחינת המושג זהות, תוך שימת דגש על דפוסי ההזדהות השונים שנרקמו בין האובייקט האמנותי המקומי לבין נמעניו. בתוך כך נעמוד על תפיסות שונות שהנחו את הגדרת המושג זהות: מודלים פרימורדיאליים-מהותניים, מודלים שהעלו על נס את כושר הדימיון וההמצאה האנושיים, והבניות "חד-פעמיות", זמניות ונזילות המתגבשות (ומתפרקות) סביב נושא, סוגיה או דילמה ספציפיים. תפיסות אלה יבחנו לאור וביחס להקשר התרבותי המקומי ולמאפייניו החברתיים והפוליטיים. בין היתר נדון באופנים בהם ביקש האובייקט האמנותי ליצור זהות לאומית לכידה ומוגבשת, ובמעבר מעיסוק בקולקטיב ה"גדול", במטא-נרטיבים, בהגדרות ובגבולות, לעיסוק בפן הדינמי, הזמני וה"לא יציב" של השייכות וההזדהות.

קולוקוויום - אמנות ומחאה חברתית

2 ש"ש, ללא נ"ז (אחת לשבועיים נוכחות חובה)

פרופ' אווה אילוז, ד"ר ליאת פרידמן

הקולוקוויום השנתי של התוכניות למדיניות ותיאוריה של האמנות יפגש אחת לשבועיים ובמהלכו יציגו מרצים ומרצות, מבצלאל אוניברסיטאות בארץ ובחו"ל את מחקרם/ן האחרון. השנה הוחלט להתמקד בשאלת המחאה החברתית, בישראל, בעולם הערבי ובכלל. מטרת התמקדות זו היא לעורר דיון לא רק על הסיבות ודרכי המחאה אלא גם דיון על דרכי הבעה ושפת המחאה, אמצעי הייצוג והאסתטיקה של מחאה חברתית, והביטויים הוויזואליים והווקליים של ריבוי הקולות. באחת הכרזות של מחאת קיץ 2011, נכתב: "העם דורש כל מני דברים". קולוקוויום זה מבקש להציג את המחקר העכשווי הבוחן "כל מני דברים" באמצעות דיון בתרבות הוויזואלית של המחאה. אחת לשבועיים מרצה אחר/ת ת/יציג מחקר אחרון במשך 50 דקות, ו40 דקות מיועדות לדיון הפתוח.

סוגיות במוזיאולוגיה

ד"ר שמוליק מאירי

2 ש"ס, 2 נ"ז

מוזיאולוגיה היא תחום דעת חדש באופן יחסי העוסק בחקר המוזיאון על היבטיו השונים. מה הוא מוזיאון? מה היא מוזיאולוגיה? מה המשותף למוזיאונים השונים ובמה מתייחד מוזיאון האמנות מן המוזיאונים למדע, לטבע, להיסטוריה, לאתנוגרפיה וכו'?

הקורס מתמקד בפרספקטיבות השונות של חקר המוזיאונים והפרקטיקה המוזיאלית, תוך הצגת מקרי בוחן של נושאים המעסיקים הן את הממסד המוזיאני והן את המחקר האקדמי. דגש יושם בארבעה היבטים מרכזיים: האוסף, החלל, התצוגה והמבקרים, על יחסי הגומלין ביניהם ועל השתנותם ברוח הזמן.

הסוגיות שידונו יוצגו הן בחיתוך היסטורי והן בחיתוך תכני וגיאוגרפי. תדון ההגדרה המשתנה של המושג מוזיאון, אוספים, מיון, טקסונומיה וייצוג. מושגי היסוד אותנטיות, מקור (provenance) ו"קאנון" ידונו בפירוט רב כמו גם מקומה של התערוכה – בין קבוע לארעי, בין דידיקטיקה לפופולריות, והתפתחות אדריכלות המוזיאונים ממקדש ל"קליפה ריקה". דגש מיוחד יושם על המוזיאולוגיה החדשה, תהליכי הדמוקרטיזציה של המוזיאונים וחוויית המבקר.

סמינר: שדה האמנות

ד"ר רועי ברנד

סמינר חובה סמסטר ב'

4 ש"ס, 4 נ"ז

הסמינר נועד לספק מסגרת תרבותית רחבה לדיונים בשאלות אסתטיות, אתיות ופוליטיות שמגדירות ומאתגרות את העוסקים בשדה האמנות. בתחילת הסמסטר נסקור כמה מהרעיונות והטקסטים המרכזיים על "עולם האמנות", "אופני התבוננות", ו"תרבות וסגנון". בהמשך נארח נציגים חשובים של שדה האמנות המקומי והבינלאומי—מבקרים, אוצרים, אמנים ומנהלי מוסדות אמנות. במפגשים אלו האורח יציע טקסט חשוב אותו נלמד בחצי הראשון של השיעור לפני הביקור.

**לימודי בחירה
על כל סטודנט לבחור 4 קורסי בחירה**

מסטר א'

**הקיים והנמוג: כתיבה על אמנות חזותית בת חלוף
ד"ר יעל כדורי
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז**

הלח מהמודרניזם חודרים אל האמנות הפלסטית שני גורמים הקשורים זה בזה: ההתפרסות בזמן והמופע החי. בסיועה של הטכנולוגיה, הכניסה של מימד הזמן ומימד החיים אל שפתה של האמנות החזותית עתיד לשנות את הווייתה לעד, עם צמיחתן של צורות אמנות נוספות המשלבות בין הקיים – הוא ה'רגע' הוויזואלי, ובין הנמוג – הוא רצף הדימויים הנגלים לעין הצופה בזה אחר זה. הקורס יעסוק באתגר ובעניין אשר עומדים בפני מבקר האמנות או התיאורטיקן המבקשים לכתוב על יצירות אמנות כמו פרפורמנס ארט, סאונד ארט, אנימציה, מיצבי אודיו-ויזואל ותיאטרון רב-תחומי. מתוך עיון בטקסטים הלקוחים מקטלוגים, עיתונים וספרות מדעית נבחן מגוון פתרונות לאתגר זה, בהם כתיבה יצירתית או אף אקספרימנטאלית, התבססות על 'תקדימים' היסטוריים, שילוב קטעי ראיונות, התמקדות בתהליך היצירה, ושימוש יצירתי בדימויים, צילומים, טיפוגרפיה ועיצוב גרפי. על בסיס כל זאת, יתנסו הסטודנטים עצמם בכתיבה על יצירות אמנות עכשוויות ברוח זו.

**אמנות וזיכרון
ד"ר דרור פימנטל
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז**

מטרת הקורס לפרוס את המחשבה על הזיכרון והארכיון בפילוסופיה ובספרות, מאפלטון עד דרידה, ולקשור אותה לאפשרויות הייצוג של העבר בהווה, בין אם בהקשר של ההיסטוריה האישית או בהקשר של ההיסטוריה הכללית. בהקשר זה, נתייחס לזיקות הסבוכות הקיימות בין אמת וזיכרון וזמן וזיכרון. השאלות שתבוררנה במהלך הקורס הן, למשל, מהו בדיוק הקשר בין מה שהיה באמת לבין הייצוג של מה שהיה באמת, מהו מעמדה האפיסטמולוגי של השכחה וההדחקה, מהו אופן ההופעה האפשרי של העבר בהווה, באלו אמצעים ארכיביים ניתן, אם בכלל, להעמיד ייצוג הולם למה שהיה, והאם כדאי וראוי בכלל לחתור להעמדת ייצוג שכזה.

**פרקטיקות אוצרותיות
נועם סגל, נירית נלסון
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז**

הקורס יבחן סוגיות עכשוויות באוצרות, ויציע לסטודנטים הן תשתית טקסטואלית והן תשתית פרקטית. במהלך הקורס ננתח את התיאוריות השונות על מקרי מבחן של תערוכות שונות מהארץ ומהעולם. חלק ראשון: מבוא הסטורי-חיבור כלכלי וטכנולוגי שמסביר את ההלימה בין פיתוחים טכנולוגיים, שגשוג כלכלי ועמדות פוליטיות בעולם ביחס לפיתוחו של מעשה האוצרות. הדוקומנטות השונות, התערוכה "סנסציה" כסמן דרך, s'yba, אסתטיקת היחסים של שנות ה-90, המעבר מצפייה להשתתפות ועד רנסייר של היום. חלק שני: פיתוח של כלים תיאורטיים (ולא תיאוריים) לדיון על אמנות. נדון ונסביר כמה גישות של אוצרים כיום. נעניין בטקסטים של מריה לינד, עיסוק בשאלות של היררכיה בחלל, מי הוא הצופה ואיך מתייחסים אליו, מהי התייחסות לצופה מול משתתף, סוגסטיביות דרך הבנייה מרחבית וכן שאלות של ביקורת חברתיות דרך גבולות השיח וגבולות החלל.

**המסך מביט בי – מחשבות בעקבות לאקאן, בודריאר ואחרים
ד"ר יצחק בנימיני**

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

בקורס נלמד על הווייתו של הסובייקט העכשווי אל מול המסכים שמלווים אותו תמידית לעבר כינונו כסובייקט-צופה. נתהה על מהות זו בעקבות קריאה בכתבים של ההוגים פרויד, בודריאר, לאקאן, אלתוסר ואחרים. המסך יתואר ראשית כ-האחר מראתי שמביט בסובייקט ומעביר אותו תהליך הן של הזדהות והן של אובייקטליות, ושנית יתואר מה שמסתמן להיות תחילתו של תהליך שבו המסך הן המובן הפיזי והן במובן המנטלי מתמזג עם הסובייקט-צופה למהות-אחת עד להתנדפות העתידיית של עצם ההבחנה ביניהם.

תרבות וזהות בעידן הגלובלי

ד"ר אשר סלה

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

גלובליזציה, פוסט מודרניזם, מהפכת המידע, הם נושאים שנכנסו לשיח הציבורי העכשווי, בתחומים כגון: פילוסופיה, אדריכלות, כלכלה, אנתרופולוגיה. בקורס זה נביא הסברים ופרשנויות של מושגים אלה בהקשר של סוגית הזהות והרב-תרבותיות, בהתבסס על מספר מיקרי מבחן בהקשרים תרבותיים ובמסורות היסטוריות שונים. ננסה להראות הן את החשיבות התיאורטית של השיח הפילוסופי אודות הגדרות הזמן והמרחב בהם אנו חיים והן את השפעת ההקשר החדש הסוציאקונומי בייצור ובתכנון מוצרי צריכה. כמו כן קורס זה יעסוק ביחסי הגומלין בין הכוחות הגלובליים והלוקליים בעולם העכשווי ובמסגרתו נארח מרצים מובילים בתחום הפרקטיקה והתיאוריה בארץ

סמסטר ב'

אוצרות: בין תיאוריה לפרקטיקה

יגאל צלמונה

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

הקורס יאפשר לסטודנטים להכיר את אחורי הקלעים של עולם המוזיאונים, שדות אחריות שונים בתחום הזה ותהליכי קבלת החלטות בתחומים כמו אוצרות תערוכות, רכישת יצירות, עיצוב תערוכות ושימור יצירות אמנות. בקורס יילמדו גם סוגיות בתחומים המשיקים למעשה האוצרות: שאלות הנוגעות לתחום האתיקה המקצועית והרקע המשפטי של העשייה האוצרית במה שנוגע לזכויות האמן ולנושא הקניין הרוחני והשלכותיו הפרקטיות. הקורס יתבסס על הרצאות פרונטאליות ומפגשים עם מומחים והשיעורים יתקיימו במוזיאון ישראל, ירושלים. הקורס יאפשר הכרות אינטימית של דרך הפעולה המגוונת של אוצרים והשאלות הניצבות בפניהם במהלך פעילותם המקצועית.

הקולנוע בין האמנויות

קורס בחירה

ד"ר אשר סלה

2 ש"ס, 2 נ"ז

הקולנוע הוגדר כבר בראשיתו כאומנות השביעית. כאומנות החדשה ביותר, הקולנוע מיישם בהרבה מובנים את השאיפה של הרומנטיקה המאוחרת לאומנות כוללת (Gesamtkunstwerk). בקורס נתמודד אם השאלה: מהי יחודיותו של הקולנוע ביחס לשאר האמנויות במאה ה-19 וה-20. סוגיות תאורטיות כגון ההגדרה של האמנויות השונות, והשפעת המדיום על הסיגנון ועל התוכן, תעמודנה במרכז הדיון בכיתה בעזרת שלל דוגמאות מתקופות ומסורות קולנועיות שונות בעולם. לאחר בדיקת המשותף והשונה בין הקולנוע לבין הצילום והציור מחד לבין התיאטרון והמחול מאידך – אומנות מהן צמח הקולנוע בצעדיו הראשונים – נעסוק בתפקיד השמע והמוסיקה בקולנוע ובהשפעת התפתחות אמצעים טכנולוגיים חדשים על המבע הקולנועי, כגון המעבר בין קולנוע אילם לקולנוע מדבר והמעבר מקולנוע בשחור לבן לקולנוע בצבע. בשל היותו הקולנוע אומנות הנעה על פני הזמן והמרחב ומציגה תפיסות שונות ומגוונות של אלה, נדון ביחסי הגומלין בין אדריכלות, עיצוב פנים ואורבניזם לבין הקולנוע. לבסוף נבחן את תפקידן של אמנויות משנה כגון עיצוב תאורה, עיצוב סט, עיצוב תלבושות, עריכה ועוד על התוצר הסופי: הסרט. דרך מעקב אחר שלבי התפתחות הקולנוע, על רקע היבדלותו משאר האמנויות מחד והתמזגותו איתן מאידך, ניתן יהיה להבין את מעמדו האונטולוגי החדש של הקולנוע בעידן הדיגיטלי והפוסטמודרני.

שנה ב'

מגמת ביקורת

לימודי חובה

כתיבת ביקורת

גב' ארנה קזין

קורס חובה

2 ש"ס, 2 נ"ז

ביקורת האמנות נתפשת בסדנה הזאת כשייכת לשדה הרחב של ביקורת התרבות; שדה של כתיבה על החברה ועל המצב האנושי; כתיבה שנעה בעקבות סימן השאלה על אודות מעשה היצירה; כתיבה שמבקשת לעורר את הקוראים לדיון ולמחשבה.

הסטודנטים יוזמנו להיכנס לתהליך של התפתחות בכתיבה, דרך שלוש סוגות עיקריות של כתיבת ביקורת תרבות: המניפסט [החד ממדי, הפוליטי], מאמר הביקורת [הדו ממדי, הפולמוסי], והמסה האישית [הרב ממדית, הפואטית]. זהו תהליך של חקירה, של השתהות והתעמקות בסוגיות של ביקורת תרבות, ובהן שאלות על נורמות, על שליטה ועל צורך; על שייכות ועל יציאה מן הכלל, על תשוקה ועל ריסונה. וכן, שאלות על כיעור ועל יופי. כל משתתף ומשתתפת יבחרו בתחילת הדרך סוגיה אחת כזאת שמעסיקה אותם – אישית ואינטלקטואלית, בהקשרים שונים של יצירה – יגדירו אותה היטב, ויחקרו אותה לעומק בשלושת הז'אנרים לאורך הסדנה כולה.

הסטודנטים יקראו מניפסטים, מאמרי ביקורת אמנות וספרות, ומסות אישיות ממיטב היצירה העולמית בסוגות הללו, ויונחו לעמוד באתגרים של כתיבה עיונית יצירתית במיטבה: העמקה, כנות, לשון המעטה, בהירות ודיוק. כתיבה שמעוררת לכל הפחות לשיחה, אם לא לפעולה.

**הפילוסופיה של האמנות
ד"ר אליעזר מלכיאל
קורס חובה
2 ש"ס, 2 נ"ז**

הפילוסופיה של התפיסה עוסקת בטבען של התנסויותינו החושיות ובהבנת האופן שבו הן מאפשרות לנו לקנות ידע על העולם. היא בוחנת את אופיין המודע של התנסויות אלה, את סוגי התכנים שהן מספקות, את השווה והשונה בין התנסויות של חושים שונים, את יחסן של התנסויות אמתיות מקנות-ידע להתנסויות של אשליה ושל הזייה, את הזיקה של תפיסה להבנה ולפרשנות, ועוד. מה שעומד על הפרק, בהבנת תפיסה, אינו רק השאלה המדעית-אמפירית בדבר התהליכים התפיסתיים והקוגניטיביים הכרוכים בתפיסה, אלא גם מיקומה היסודי של התפיסה בתוך מכלול הכרתנו, הכרה שהיא מרכיב של אופן הקיום האנושי היסודי של 'היות-בעולם'.

**סוציולוגיה של האמנות
ד"ר איסמאעיל נאשף
קורס חובה
4 ש"ס, 4 נ"ז**

מטרת קורס זה הינה לבחון גישות תיאורטיות שונות הבודקות את האספקטים החברתיים של שדה האמנות בחברה המודרנית על שלביה השונים. על מנת לבדוק את מעמדו החברתי של שדה האמנות המודרני אנו נבדוק את ההיבטים התיאורטיים שהתפתחו לאורך המאה העשרים בדיצפלינות שונות: ההיסטוריה החברתית של האמנות, פילוסופיה, סוציולוגיה, אנתרופולוגיה, ולימודי תרבות. אנו נתמקד בתהליכי התפתחות ההמשגות הרעיוניות אשר בדקו את שדה האמנות ביחסו אל תהליכים חברתיים היסטוריים כלליים. במהלך הקורס נתייחס להמשגות שטענו שיחס זה הינו סיבתי, דיאלקטי, הומולוגי, וכאלה שטענו שבעצם אין יחס כלשהו בין שדה האמנות לתהליכים חברתיים אחרים. על רקע תהליך התפתחות ההמשגה הרעיונית של יחסי האמנות והחברה, נבדוק את האפשרות שהתפתחויות אלו בעצם קשורות בשינויים שעובר שדה האמנות בעצמו במקביל לשינויים במבנה החברתי הכללי.

האם האמנות היא שפה?

ד"ר ליאת פרידמן

סמינר סמסטריאלי

4 ש"ס, 4 נ"ז

היש לאמנויות לשון משלהן? לכולן יחד - או לכל אחת מהן לחוד? ראשיתה של המיטאפורה הלשונית בדיונים באמנות. ההשקפה הסמיוטית ומגבלותיה. התפיסה הסטרוקטורליסטית ושימושה במונח מערכת לשונית במובן מורחב. האם כל מערכת סמיוטית היא לשון? ומה אפשר לחשוב כלשון באדריכלות, למשל. היחס בין הלשון הטבעית ולשון הספרות, התיאטרון או הקולנוע. מערכות סמיוטיות ראשוניות ומשניות. היש לאמנויות הויזואליות או למוסיקה לשון משלהן?

אחת השאלות שהועלו במהלך שנות השישים, הייתה האם נוכל לראות את האמנות כסוג מיוחד של לשון. האם האמנות החזותית - ציור, פיסול, עיצוב, ועד ארכיטקטורה, ניתנים להעמדה על עקרונות בלשניים. זהו דיון על היות האמנות שפה ומערכת של מסמנים בעלת כללי ייצוג חד-משמעיים וברורים. מה משתמע מהיות האמנות שפה - האם נראה אותה כבעלת עקרונות הדומים לשפה הטבעית? האם התייחסותה לממשות מושתתת על קונבנציות? האם עקרון הדומות (similarity) הוא עקרון על בייצוג המציאות באמנות? שאלות אלו התחדדו עם פרסום חיבורו המשפיע של נלסון גודמן "Languages of Art: An Approach to The Study of Symbols" (1976). חיבור זה העלה את השאלה, האם נכון להתייחס אל האמנות כאל עוד אמצעי להכרת הממשות, כמו המדע. הוא שאל, האם האמנות היא מערכת של מסמנים קוגניטיבית, או שיש להתייחס אל האמנות כאל מערכת אמוטיבית. שאלות אלו ואחרות יועלו במהלך הסמינר.

קולוקוויום - אמנות ומחאה חברתית

2 ש"ש, ללא נ"ז (אחת לשבועיים נוכחות חובה)

פרופ' אווה אילוז, ד"ר ליאת פרידמן

הקולוקוויום השנתי של התוכניות למדיניות ותיאוריה של האמנות יפגש אחת לשבועיים ובמהלכו יציגו מרצים ומרצות, מבצלאל אוניברסיטאות בארץ ובחו"ל את מחקרם/ן האחרון. השנה הוחלט להתמקד בשאלת המחאה החברתית, בישראל, בעולם הערבי ובכלל. מטרת התמקדות זו היא לעורר דיון לא רק על הסיבות ודרכי המחאה אלא גם דיון על דרכי הבעה ושפת המחאה, אמצעי הייצוג והאסתטיקה של מחאה חברתית, והביטויים הויזואליים והווקליים של ריבוי הקולות. באחת הכרזות של מחאת קיץ 2011, נכתב: "העם דורש כל מני דברים". קולוקוויום זה מבקש להציג את המחקר העכשווי הבוחן "כל מני דברים" באמצעות דיון בתרבות הויזואלית של המחאה. אחת לשבועיים מרצה אחרת/ת/יציג מחקר אחרון במשך 50 דקות, ו40 דקות מיועדות לדיון הפתוח.

**שנה ב'
מגמת אוצרות
לימודי חובה**

**אוצרות במבט ביקורתי
יגאל צלמונה
2 ש"ס, 2 נ"ז**

הקורס מציע מבט על התפרסות שדה האוצרות לגווניו מבחינת תחומים אפשריים של הפעולה האוצרית. הכוונה היא להפגיש את הסטודנטים עם אתרי תצוגה מסוגים שונים שכל אחד מהם בעל חזון משלו. לשם כך ניפגש עם מנהלי מוסדות, אוצרים וממלאי תפקידים בעולם מוסדות התצוגה כדי לבחון את המכנים המשותפים ואת ההבדלים בין מוזיאונים אנציקלופדיים (כדוגמת מוזיאון ישראל), מוזיאונים היסטוריים (כדוגמת מוזיאון מגדל דוד, מוזיאון הרצל או בית הפלמ"ח) ואתרי אוצרות המוקדשים לתחומים ונושאים ספציפיים (כמו מוזיאון המדע, גן החיות התנכי ופארק חירייה). במהלך המפגשים נדון באופני הגילום של אידיאולוגיה במרחב ובמכלול ההחלטות האוצרותיות הנוגעות להבניית הרעיון האוצרי במדיומים השונים שבהם הוא מתממש. במהלך הקורס נעסוק בהרחבה בסוגיית המוזיאון כמחנך וכמעצב זהות ובמעמדו של האוצר כסוכן תרבות.

**הפילוסופיה של האמנות
ד"ר אליעזר מלכיאל
קורס חובה
2 ש"ס, 2 נ"ז**

הפילוסופיה של התפיסה עוסקת בטבען של התנסויותינו החושיות ובהבנת האופן שבו הן מאפשרות לנו לקנות ידע על העולם. היא בוחנת את אופיין המודע של התנסויות אלה, את סוגי התכנים שהן מספקות, את השווה והשונה בין התנסויות של חושים שונים, את יחסן של התנסויות אמיתיות מקנות-ידע להתנסויות של אשליה ושל הזייה, את הזיקה של תפיסה להבנה ולפרשנות, ועוד. מה שעומד על הפרק, בהבנת תפיסה, אינו רק השאלה המדעית-אמפירית בדבר התהליכים התפיסתיים והקוגניטיביים הכרוכים בתפיסה, אלא גם מיקומה היסודי של התפיסה בתוך מכלול הכרתנו, הכרה שהיא מרכיב של אופן הקיום האנושי היסודי של 'היות-בעולם'.

**סוציולוגיה של האמנות
ד"ר איסמאעיל נאשף
קורס חובה
4 ש"ס, 4 נ"ז**

מטרת קורס זה הינה לבחון גישות תיאורטיות שונות הבודקות את האספקטים החברתיים של שדה האמנות בחברה המודרנית על שלביה השונים. על מנת לבדוק את מעמדו החברתי של שדה האמנות המודרני אנו נבדוק את ההיבטים התיאורטיים שהתפתחו לאורך המאה העשרים בדיצפלינות שונות: ההיסטוריה החברתית של האמנות, פילוסופיה, סוציולוגיה, אנתרופולוגיה, ולימודי תרבות. אנו נתמקד בתהליכי התפתחות ההמשגות הרעיוניות אשר בדקו את שדה האמנות ביחסו אל תהליכים חברתיים היסטוריים כלליים. במהלך הקורס נתייחס להמשגות שטענו שיחס זה הינו סיבתי, דיאלקטי, הומולוגי, וכאלה שטענו שבעצם אין יחס כלשהו בין שדה האמנות לתהליכים חברתיים אחרים. על רקע תהליך התפתחות ההמשגה הרעיונית של יחסי האמנות והחברה, נבדוק את האפשרות שהתפתחויות אלו בעצם קשורות בשינויים שעובר שדה האמנות בעצמו במקביל לשינויים במבנה החברתי הכללי.

המוזיאון בין ההיסטוריה והתיאוריה

**ד"ר טל בן צבי
סמינר סמסטריאלי
4 ש"ס, 4 נ"ז**

מטרת הסמינר לעמוד על מקומו של ההיסטורי עם לידתו של המוזיאון בתרבות המערב. על תפקידיו המגוונים של המוזיאונים וחללי התצוגה המגוונים בייצוג תרבות הלאום, הזיכרון הקולקטיבי ונרטיבים ההיסטוריים, עדויות וארכיונים היסטוריים, ובתוך כך לבדוק את שלל המובנים שיש לתרבות חזותית בהבניה לאומית. ראשית על הקשר האימננטי בין שדה האמנות בעידן המודרני והתפתחות תרבות הלאום והתפקיד המכריע שיש למושג ההיסטוריה בתרבות זו. בהמשך נרצה לשאול האם מוזיאון הוא מקום תצוגה (display) של תרבות הלאום, ובתור שכזה מוטלת עליו החובה להכיל את כל 'מוצרי' התרבות ללא משוא פנים או הבחנה וסיווג או - על המוזיאון להיות מוסד 'אליטיסטי', בררני, אשר מתפקידו לבחור מתוך סך כל הנתונים את אותם פריטי תרבות שנתפסים כמרכזיים ועקרוניים, אשר לדעת מנהליו (וכאן עולה השאלה – מי מנהל את המוזיאון ומכריע לגבי תצוגתו) מייצג (representation), מבטא ומדגים כראוי את נכסי החברה שבלעדיהם לא תבוא התרבות לידי ייצוג מלא. בהקשר זה תעלה שאלה נוספת – על ייצוג ההיסטוריה והזיכרון הקולקטיבי במסגרת מוזיאלית של אמנות עכשווית לעומת מוזיאונים להיסטוריה וארכיאולוגיה. מהי 'הפוליטיקה' המסתתרת מאחורי התצוגות של המוזיאון באמנות, במדע, בהיסטוריה, או בכל תחום דעת אחר שמוצא את עצמו מוצג במסגרת זו. לשם השגת מטרה זו נעמוד על התפתחות ייצוג תרבות הלאום בתערוכות, עדויות היסטוריות, בארכיונים ופרויקטים של אמנות עכשווית, ואופן הייצוג המשתנה שלהם בחללי תצוגה שונים ובמקביל לכך נבדוק את המצע התיאורטי של המרחב המוזיאלי וכן את הצהרת הכוונות של המוזיאונים באשר הם לגבי ייצוגים אלה.

קולוקוויום- אמנות ומחאה חברתית 2 ש"ס, ללא נ"ז (אחת לשבועיים נוכחות חובה) פרופ' אווה אילוז, ד"ר ליאת פרידמן

הקולוקוויום השנתי של התוכניות למדיניות ותיאוריה של האמנות יפגש אחת לשבועיים ובמהלכו יציגו מרצים ומרצות, מבצלאל אוניברסיטאות בארץ ובחו"ל את מחקרם/ן האחרון. השנה הוחלט להתמקד בשאלת המחאה החברתית, בישראל, בעולם הערבי ובכלל. מטרת התמקדות זו היא לעורר דיון לא רק על הסיבות ודרכי המחאה אלא גם דיון על דרכי הבעה ושפת המחאה, אמצעי הייצוג והאסתטיקה של מחאה חברתית, והביטויים הוויזואליים והווקליים של ריבוי הקולות. באחת הכרזות של מחאת קיץ 2011, נכתב: "העם דורש כל מני דברים". קולוקוויום זה מבקש להציג את המחקר העכשווי הבוחן "כל מני דברים" באמצעות דיון בתרבות הוויזואלית של המחאה. אחת לשבועיים מרצה אחר/ת/יציג מחקר אחרון במשך 50 דקות, ו40 דקות מיועדות לדיון הפתוח.

**לימודי בחירה – לימודי הבחירה פתוחים לשתי המגמות
על סטודנט במסלול מחקרי לבחור קורס בחירה 1
על סטודנט במסלול שאינו מחקרי לבחור 3 קורסי בחירה**

תרבות וזהות בעידן הגלובלי

ד"ר אשר סלה

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

גלובליזציה, פוסט מודרניזם, מהפכת המידע, הם נושאים שנכנסו לשיח הציבורי העכשווי, בתחומים כגון: פילוסופיה, אדריכלות, כלכלה, אנתרופולוגיה. בקורס זה נביא הסברים ופרשנויות של מושגים אלה בהקשר של סוגית הזהות והרב-תרבותיות, בהתבסס על מספר מיקרי מבחן בהקשרים תרבותיים ובמסורות היסטוריות שונים. ננסה להראות הן את החשיבות התיאורטית של השיח הפילוסופי אודות הגדרות הזמן והמרחב בהם אנו חיים והן את השפעת ההקשר החדש הסוציאקונומי בייצור ובתכנון מוצרי צריכה. כמו כן קורס זה יעסוק ביחסי הגומלין בין הכוחות הגלובליים והלוקליים בעולם העכשווי ובמסגרתו נארח מרצים מובילים בתחום הפרקטיקה והתיאוריה בארץ

אמנות וזיכרון

ד"ר דרור פימנטל

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

מטרת הקורס לפרוס את המחשבה על הזיכרון והארכיון בפילוסופיה ובספרות, מאפלטון עד דרידה, ולקשור אותה לאפשרויות הייצוג של העבר בהווה, בין אם בהקשר של ההיסטוריה האישית או בהקשר של ההיסטוריה הכללית. בהקשר זה, נתייחס לזיקות הסבוכות הקיימות בין אמת וזיכרון וזמן וזיכרון. השאלות שתבוררנה במהלך הקורס הן, למשל, מהו בדיוק הקשר בין מה שהיה באמת לבין הייצוג של מה שהיה באמת, מהו מעמדה האפיסטמולוגי של השכחה וההדחקה, מהו אופן ההופעה האפשרי של העבר בהווה, באלו אמצעים ארכיביים ניתן, אם בכלל, להעמיד ייצוג הולם למה שהיה, והאם כדאי וראוי בכלל לחתור להעמדת ייצוג שכזה.

המסך מביט בי – מחשבות בעקבות לאקאן, בודריאר ואחרים

ד"ר יצחק בנימיני

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

בקורס נלמד על הווייתו של הסובייקט העכשווי אל מול המסכים שמלווים אותו תמידית לעבר כינונו כסובייקט-צופה. נתהה על מהות זו בעקבות קריאה בכתבים של ההוגים פרויד, בודריאר, לאקאן, אלתוסר ואחרים. המסך יתואר ראשית כ-האחר מראתי שמביט בסובייקט ומעביר אותו תהליך הן של הזדהות והן של אובייקטליות, ושנית יתואר מה שמסתמן להיות תחילתו של תהליך שבו המסך הן המובן הפיזי והן במובן המנטלי מתמזג עם הסובייקט-צופה למהות-אחת עד להתנדפות העתידיית של עצם ההבחנה ביניהם.

מוזיאונים, לאומיות וזהות

ד"ר שמוליק מאירי

קורס בחירה סמסטריאלי

2 ש"ס, 2 נ"ז

"מוזיאון, מפה ומפקד". אלו הם שלושת הסמנים העיקריים בהבניית מדינת הלאום, לשיטתו של בנדיקט אנדרסון (קהילות מדומיינות, 1983). בקורס זה נבקש להתמקד במוזיאונים ולהידרש לסוגיית מקומם בהבניית הלאומיות, בחיזוקה ובהנחלתה. במוקד הדין תעמודנה הסוגיות הבאות: כיצד נרתמים/מגויסים כל תחומי הדעת, מאמנות והיסטוריה ועד מדע וטכנולוגיה, לחישול האתוס הלאומי תחת קורת הגג המוזיאונית? איזה תפקיד ממלאים המוזיאונים בעיתות של לאומיות משתנה/מתחדשת, כמו למשל באיטליה הפאשיסטית או ברפובליקות של ברית המועצות המתפרקת? מה מקומו של המוזיאון הלאומי במדינות רב אתניות כמו מדינות אמריקה (הצפונית והדרומית)? מה מקומה של קורבנות במוזיאון הלאומי? ובאיזו מידה מיצג המוזיאון הלאומי את הלאומיות והלאום? דגש מיוחד יושם בבחינת מקומם של מוזיאונים בלאומיות הישראלית תוך התמקדות בנושאי מפתח דוגמת הניסיונות (הכושלים והצולחים כאחד) לייצר קונצנזוס/קאנון רחב ככל שניתן, הפוליטיזציה של המוזיאונים, הגמוניה אל מול ריבוי נרטיבים היסטוריים/חברתיים, קבוצות שוליים וחתרנות "אנטי לאומית" בשיח המוזיאלי. הקורס מלווה בסדורים לימודיים.

פרקטיקות אוצרותיות

נועם סגל, נירית נלסון

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

הקורס יבחן סוגיות עכשוויות באוצרות, ויציע לסטודנטים הן תשתית טקסטואלית והן תשתית פרקטית. במהלך הקורס ננתח את התיאוריות השונות על מקרי מבחן של תערוכות שונות מהארץ ומהעולם. חלק ראשון: מבוא הסטורי-חיבור כלכלי וטכנולוגי שמסביר את ההלימה בין פיתוחים טכנולוגיים, שגשוג כלכלי ועמדות פוליטיות בעולם ביחס לפיתוחו של מעשה האוצרות. הדוקומנטות השונות, התערוכה "סנסציה" כסמן דרך, s'yba, אסתטיקת היחסים של שנות ה-90, המעבר מצפייה להשתתפות ועד רנסייר של היום. חלק שני: פיתוחם של כלים תיאורטיים (ולא תיאוריים) לדיון על אמנות. נדון ונסביר כמה גישות של אוצרים כיום. נעיין בטקסטים של מריה לינד, עיסוק בשאלות של היררכיה בחלל, מי הוא הצופה ואיך מתייחסים אליו, מהי התייחסות לצופה מול משתתף, סוגסטיביות דרך הבנייה מרחבית וכן שאלות של ביקורת חברתיות דרך גבולות השיח וגבולות החלל.

קטלוגים

מר יובל סער

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

אחת התופעות המעניינות בעולם העיצוב בשנים האחרונות היא הכניסה של התחום למוזיאונים, שבאה לידי ביטוי בין השאר בניכוס של המלה עיצוב כמונח אופנתי וכמותג שכדאי להתהדר בו. מה קורה כשעיצוב נכנס לחלל המוזיאלי, שרגיל להציג אמנות? כיצד המוזיאון (וחללי תצוגה אחרים) מתמודדים עם כניסת תוצרי העיצוב, שלא נוצרו במקור לתצוגה? איך הדבר משפיע על פרקטיקת התיעוד וכיצד העיצוב מתווך לקהל הרחב בקטלוגים ובפרסומים מודפסים ומקוונים?

שאלות אלו ואחרות יעמדו במרכז הקורס "קטלוגים", שיסקור קטלוגים מרכזיים בשדה העיצוב העכשווי, הן מבחינת הצורה והן מבחינת התוכן. במהלך הקורס תיערך היכרות עם תוצרי השחקנים השונים בשדה העיצוב - מוזיאונים לעיצוב, אגפי עיצוב במוזיאונים לאמנות

בצלאל
אקדמיה
לאמנות ועיצוב
ירושלים

בצלאל / תואר שני במדיניות
ותיאוריה של האמנויות
Bezalel / Master in Policy
and Theory of the Arts

מחזיאונים שמציגים אומנות דקורטיבית. כמו כן יינתן דגש מיוחד על השאלה איך משפיעים העידן הדיגיטלי על התחום וכיצד מתמודדים מעצבים עם ההכרזות על מותו של הפרינט בכל הקשור לתיעוד בכתב ובתמונה.

בנוסף, במהלך הקורס נקרא מאמרים מתוך קטלוגים, נבחן פורמטים שונים של קטלוגים ונבחן תיאוריות מרכזיות העוסקות בעיצוב קטלוגים ובכתיבה "פופולרית" על עיצוב. כמו כן, נכיר דמויות מפתח שקשורות לתחום בעולם העיצוב המקומי - כותבים, עורכים ומעצבים (שמות המרצים ותאריכי המפגשים יוצגו בהמשך).

אמנות וארכיטקטורה

ד"ר רועי ברנד

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

בשנים האחרונות חל טשטוש גבולות פורה בין שדה הארכיטקטורה לעולם האמנות. מעצבים ואדריכלים בארץ ובעולם שואבים השראה משמעותית מעולם האמנות ואמנים רבים משתמשים בטכניקות וחומרים חדשניים מעולם העיצוב והארכיטקטורה ומייצרים מייצבים או חללים שהם כעין סביבות חיים ומגורים.

בשיעור זה נעקוב אחרי נקודות המפגש וההפריה ההדדית בין תחומים אלו מתוך רצון להנגיש ולספק רקע היסטורי ותיאורטי למגמות השילוב העכשוויות. נתוודע לאמנות ולאמנים משמעותיים בארץ ובעולם ונלמד מושגי יסוד מתחום האמנות והארכיטקטורה. נסקור את היסטוריה של התצוגה, מחדרי הפלאות דרך המוזיאונים, הקופסה הלבנה, המייצג והחלל הווירטואלי. ונתמקד בתערובות חשובות מתחום האדריכלות בארץ ובעולם. כל זאת תוך מעקב אחר התהוות הביאנלה לארכיטקטורה בוונציה בשנת 2014.